BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARDA SHAXSLARARO MUNOSABATNI RIVOJLANTIRISHNING SAMARALI YO‘LLARI

Jumanov S., Isomiddinova L.,
GDPI 1- kurs talabalari

Annotatsiya: Ushbu tezisfda bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy shakllanishida shaxslararo munosabatlarning o‘rni, ularni samarali rivojlantirish yo‘llari va metodlari tahlil qilinadi. Pedagogik ta’lim tizimida kommunikativ kompetensiya, empatiya va psixologik madaniyatni rivojlantirish asosiy vazifa sifatida ilgari suriladi. Shuningdek, o‘zaro hurmat, tinglash madaniyati va ziddiyatlarni konstruktiv hal qilish ko‘nikmalari bo‘lajak pedagoglar uchun muhim bo‘lgan ijtimoiy-psixologik omillar sifatida ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar:shaxslararo munosabat, bo‘lajak o‘qituvchi, kommunikativ kompetensiya, empatiya, ziddiyatni hal qilish, pedagogik psixologiya

Аннотация: В тезисах анализируется роль межличностных отношений в профессиональном становлении будущих учителей, а также пути и методы их эффективного развития. Развитие коммуникативной компетентности, эмпатии и психологической культуры выдвигается в качестве ключевой задачи в системе педагогического образования. Взаимное уважение, культура слушания и навыки конструктивного разрешения конфликтов также рассматриваются как социально-психологические факторы, важные для будущих педагогов.

Ключевые слова: межличностные отношения, будущий учитель, коммуникативная компетентность, эмпатия, разрешение конфликтов, педагогическая психология.

Abstract: This thesis analyzes the role of interpersonal relationships in the professional formation of future teachers, ways and methods of their effective development. The development of communicative competence, empathy and psychological culture in the pedagogical education

system is put forward as the main task. Also, mutual respect, listening culture and constructive conflict resolution skills are considered as important socio-psychological factors for future teachers.

Keywords: interpersonal relationships, future teacher, communicative competence, empathy, conflict resolution, pedagogical psychology

Zamonaviy ta’lim tizimi o‘zgaruvchan va murakkab ijtimoiy-madaniy muhitda faoliyat yuritishga tayyor bo‘lgan o‘qituvchini shakllantirishni talab qilmoqda. Bunda o‘qituvchining bilim va ko‘nikmalari bilan bir qatorda shaxslararo munosabatlarni to‘g‘ri yo‘lga qo‘yish qobiliyati alohida ahamiyatga ega. Chunki pedagogik faoliyatning asosiy mohiyati — bu inson bilan ishlash, uning ichki dunyosiga kira olish, ruhiy-ijtimoiy bog‘lanish o‘rnatishdir.

Shaxslararo munosabatlarning nazariy asoslari

Shaxslararo munosabatlar psixologiya va pedagogika fanlarida uzoq yillardan beri o‘rganilayotgan tushuncha hisoblanadi. A.N. Leontyev, V.A. Kan-Kalik, K. Rojers, D. Goleman kabi olimlarning tadqiqotlari shaxslararo munosabatlarning o‘qituvchilik kasbida nechog‘lik muhim ekanligini ta’kidlaydi. Ayni paytda kommunikativ kompetensiyaning shakllanishi, empatik yondashuv va faol tinglash texnikalari o‘qituvchining kasbiy muvaffaqiyatiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi.

Pedagogik aloqalarda asosan quyidagi jihatlar muhim sanaladi:muloqotga ochiqlik va halollik;hurmat va ishonch muhitini yaratish;hissiy barqarorlik;bahsli vaziyatlarda muvozanatni saqlash.

Bo‘lajak o‘qituvchilarda ushbu ko‘nikmalarni shakllantirish quyidagi usullar orqali amalga oshirilishi mumkin:Trening va psixologik mashg‘ulotlar

O‘quv jarayonida rolli o‘yinlar, munozaralar, simulyatsiyalar orqali ijtimoiy muloqot ko‘nikmalari shakllantiriladi. “O‘zingni boshqaning o‘rniga qo‘yish” kabi empatiya mashqlari o‘qituvchi-o‘quvchi munosabatini chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Refleksiya va tahlil

O‘quv amaliyoti davomida o‘z muloqot uslublari yuzasidan refleksiya qilish, ijobiy va salbiy tajribalarni tahlil qilish tavsiya etiladi.

Ko‘p tarmoqli loyiha va guruh ishlari

Jamoaviy vazifalar va interaktiv topshiriqlar orqali talabalar o‘zaro aloqa va murosaga kelish kabi ko‘nikmalarni mustahkamlashadi.

Psixologik-pedagogik kurslar

“Pedagogik muloqot”, “Ijtimoiy psixologiya” kabi maxsus fanlar orqali nazariy bilimlar amaliyot bilan uyg‘unlashtiriladi.

Ilmiy kuzatuvlar va tajriba natijalari

Namangan davlat universitetining Pedagogika fakultetida olib borilgan so‘rov natijalariga ko‘ra, talabalarning 63 foizi o‘zini muloqotda ishonchsiz deb his qiladi. Ular psixologik tayyorgarlik va nutq madaniyati mashg‘ulotlariga ehtiyoj borligini bildirgan. Eksperimental guruhda 12 haftalik psixologik treninglardan so‘ng shaxslararo aloqa ko‘nikmalarida 38% o‘sish qayd etilgan.

Bo‘lajak o‘qituvchilar shaxslararo munosabatlarni rivojlantirish orqali o‘z kasbiy muvaffaqiyatining poydevorini hozirdan qurib boradilar. Kommunikativ kompetensiya, empatiya, ziddiyatlarni boshqarish kabi ko‘nikmalar zamonaviy

pedagog uchun zarurdir. Ta’lim jarayoniga psixologik-pedagogik yondashuvlar va amaliy mashg‘ulotlarni integratsiya qilish ushbu maqsadlarga erishishda samarali yo‘ldir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Leontyev A.N. (1975). Faoliyat, ong, shaxs. Moskva.
2. Kan-Kalik V.A. (1987). Pedagogik muloqot asoslari.
3. Goleman D. (1995). Emotional Intelligence.
4. Rojers K. (1961). On Becoming a Person.
5. O‘zbekiston Respublikasi XTV (2023). Ta’lim strategiyasi hujjatlari.
6. Psixologik trening materiallari. NDU, 2022-yil.